

פעמונים

מגלים אחריות

חיים ללא חובות

המדריך להסדרת חובות

חיים ללא חובות

המדריך להסדרת חובות

חובות חובה לשלם

מדריך זה נכתב על מנת לסייע בידי המשפחות והיחידים, המגלים אחריות ורוצים לשלם את חובותיהם, אך מתקשים בתהליך הסדרת החוב.

פעמונים
מגלים אחריות

מדריך זה הוכן על ידי ארגון פעמונים. אפשר להפיץ ולהציג את כל החומרים לכל המעוניין.

כתיבה: יעקב טברסקי והצוות המקצועי בארגון פעמונים

איור: יונתן וקסמן

עריכת לשון: עינת קורמן

עיצוב והפקה: אשחר & ותקין

לשאלות ותגובות הקמנו מערך ייעוץ בשם "פעמונים עונים". לכל שאלה בנושא החוברת או בנושא כלכלת המשפחה ניתן לפנות לכתובת: consulting@paamonim.org

המדריך נכתב בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד והוא פונה לנשים וגברים כאחד.

המידע בפרסום זה אינו מהווה תחליף לייעוץ אישי, משפטי, מקצועי או אחר.

השימוש בחומר ו/או הסתמכות עליו הנם באחריות הקורא בלבד.

"פעמונים ארגון חסד" לא ישא באחריות כלשהי לכל נזק שייגרם, אם ייגרם, כתוצאה משימוש במידע הנ"ל.

הר החובות

שאל אמסטרדמסקי < עיתונאי, "כלכליסט"

אם יש לכם חובות, הנה עובדה שאולי תנחם אתכם מעט: אתם לא לבד. למעשה, הציבור הישראלי כולו שוקע מדי שנה בשנה עמוק יותר ויותר בביצת החובות. כל עוד האבטלה נמוכה, הכול נראה בסדר למראית עין. הבעיה האמתית תצוף במהירות אל פני השטח אם הכלכלה תאט, אם יהיה מיתון, ואם האבטלה תעלה וישראלים רבים יאבדו את מקום העבודה שלהם. במקרה כזה, היכולת להמשיך ולהחזיר חובות תהיה קשה יותר, והנגיסה ברמת החיים של הציבור תהיה קשה.

הר החובות של הישראלים ("משקי בית" על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה) הגיע בסוף השנה שעברה לשיא של כל הזמנים - 410 מיליארד שקל. למי הישראלים חייבים 410 מיליארד שקל? בעיקר לבנקים. החוב של הישראלים לבנקים מסתכם ב-369 מיליארד שקל, ורובו הוא חוב של משכנתאות.

אבל לא רק. למעשה, כמעט שליש מהחובות של הישראלים לבנקים (105 מיליארד שקל) אינו בגלל משכנתאות, אלא בגלל הלוואות אחרות: הלוואות לקניית רכב, לשיפוץ המטבח, לטיול החלומות בחו"ל, לבר מצווה של הבן, לסגירת המינסו, לסגירה נוספת של המינסו, ועוד ועוד. והחובות האלה אינם עוצרים לרגע. הם רק ממשיכים להיערם, בקצב מהיר מאוד. למעשה, בשנת 2013 החוב של הציבור הישראלי לבנקים - בגלל הלוואות שאינן קשורות למשכנתא - גדל בקצב של 7%.

האם השכר של הציבור הישראלי עלה בשנה שעברה ב-7%? ממש לא. לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, השכר הממוצע צמח בשנה האחרונה בפחות מ-2%. במילים אחרות, קיים החשש שהציבור הישראלי מכניס את עצמו עמוק יותר ויותר לבור פיננסי של חובות, מבלי שהמשכורת עולות בקצב מהיר דיו כדי לכסות את החובות האלה.

שילוב של כל מיני גורמים הביא לסחרור החובות הזה של השנים האחרונות. בראש, התייקרות מואצת של מחירי הדיור, שגררה איתה גידול משמעותי בגובה המשכנתא שהציבור הישראלי צריך לקחת בשביל לממש את חלום הדירה. זוגות ישראלים רבים נכנסו להרפתקה פיננסית של משכנתא לעשרות שנים, לעתים בהחזר חודשי שגומר שליש מהנטו ויותר כבר בתחילת החודש.

גם יוקר המחיר תורם לסחרור החובות הזה. כשהחזר המשכנתא החודשי גבוה, וכשהמשכורת אינה גדלה מספיק מהר, וכשכל מה שאנחנו קונים מתייקר - הנטו מצטמק. ואז אנחנו מתחילים לצרוך על בסיס אשראי, במקום על בסיס הכנסות. בין אם זה כדי לעזור לילדים לקנות דירה, להתחדש במקרר לפני החג או אפילו הקנייה השבועית בסופר. חלק לא מבוטל ממה שאנחנו צורכים אינו תואם את מה שאנחנו באמת יכולים לצרוך.

כשהמשכורת נמוכה מדי, והמחירים גבוהים מדי, החיסכון הופך להיות משימה בלתי אפשרית עבור רבים. אלא שהקלות שבה אפשר לקחת הלוואות, מבלי שאנחנו יודעים מה המחיר של הלוואות האלה, דוחפת ישראלים רבים לענות על הצרכים שלהם במה שאין להם. עכשיו זו ההזדמנות לשנות את ההרגלים האלה.

חובות ועוד חובות, איך יוצאים מזה?

אוריאל לדרברג < מנכ"ל פעמונים

זאת השאלה שאנו נשאלים על ידי אלפי משפחות מיום הקמת הארגון.

התשובה לשאלה זו אינה פשוטה, ומשתנה בהתאם לנסיבות. יחד עם זאת, מתוך רצון להעלות את הנושא הכאוב הזה על סדר היום ולתת לו מענה רחב ככל האפשר, הפקנו את החוברת להלן העוסקת כולה במענה לשאלה "איך יוצאים מהחובות?"

כהקדמה למדריך ברצוני להדגיש שתי נקודות עקרוניות:

הבעייתיות בכניסה לעולם החובות

רעה חדשה מחלחלת לתוך עולמנו והיא הלוואות הפשוטות והזמינות שניתנות לכל. למעטים הלוואות אלה חיוניות, וטוב שהן קיימות, אולם לרבים אחרים הן מהוות פיתוי גדול - לצרוך הרבה יותר ממה שהם יכולים להרשות לעצמם, מתוך אמונה כי הם ימצאו את הדרך להחזיר. הנזק הוא כפול: עצם הצריכה המוגזמת הממכרת, והסיכון של חוסר יכולת החזר וההתמוטטות הכלכלית. כבר בספר משלי נאמר כי "עבד לוואה לאיש מלווה" - אדם הנוטל הלוואות הופך למעשה לעבד. חלק בלתי נפרד מהחרות היא החרות משעבוד זה.

אל לנו למכור את חרותנו בזול, כלומר בכניסה מודעת לעולם של חובות, וזאת על ידי לקיחת הלוואות מיותרות.

אפשר לצאת מהחובות

לאורך השנים נפגשנו עם הרבה משפחות שהצליחו לצאת מהחובות, לחלקן זה לא היה קל והן נדרשו למאמצים גדולים. החיים שלהן השתנו מהקצה לקצה וזה לא רק כמטפורה. מה שנדרש זה לקבל החלטה אמיצה ולצאת לדרך. גם אם במהלך הדרך תתקעו מול מציאות קשה שנראית בלתי אפשרית לשינוי, אל תתייאשו והמשיכו לפעול מתוך אחריות. עשו מאמצים גדולים לא להגדיל את מצבת החובות שלכם ואל תתנו לשום חוב להתגלגל ולתפוח - טפלו בו במהירות וביעילות!

לבסוף, נחזור ונדגיש - **חוב צריך לשלם!** גם אם קשה, גם אם לאורך תקופה ארוכה.

אי תשלום של חובות גורם להרס היחיד ולפגיעה באמון ההדדי בחברה כולה.

בהצלחה גדולה
אוריאל לדרברג
מנכ"ל ארגון פעמונים

מהו חוב?

בשעה טובה הגעת להחלטה שאתה מעוניין לעשות שינוי בחיים, לשנות הרגלים, לסגל לעצמך איכות חיים. אתה בוודאי רוצה לדעת היכן מתחילים.

מה צב כאן 'חוב'?

שאלה מצוינת. חוב בהגדרתו הפשוטה הוא סכום כסף שחייבים לשלם לאחר. אנחנו מניחים שכבר עשוי עולים בראש כמה חובות מעיקים שרובצים עליך: לבנק, לחברים, לרשות השידור או לחברת הסלולר.

נכון. את החובות כאן אני צוכר היטב. מילק מה פיית תחת ברזלם ליל אי רבבה חובות לניני, אבא בסך הכאן, כאן חובל צליון צל חובות כאן ליל אי, מצבי אי נורא כא כח.

חכה רגע. האם חשבת גם על 'חובות סמויים'? אלה שאינם נראים לנו חובות במבט ראשון? למשל התשלום שאמור לרדת מחשבונך בסוף החודש בגין השימוש בכרטיס האשראי, את הצ'ק הדחוי שמסרת היום (וצ'קים אחרים שנתת וטרם נפרעו), את המינוס בבנק שתופח לו לאטו או אפילו את הקנייה שעשית בסופר ופרסת לשלושה תשלומים. נכון. לא נעים להודות אבל כל אלה גם הם חובות. יום יבוא וגם אותם תיאלץ לפרוע. יתרה מזו, חשוב היטב האם יש לך כל מיני "חובות קטנים"? כמו אולי חשבון במכולת שלא שילמת כבר הרבה זמן? דו"ח חניה שהיית צריך לשלם לפני שלושה חודשים? וכדומה. אין להתעלם מחובות כאלו. הזנחה של חובות קטנים מתוך זלזול, תקווה סמויה שייעלמו מעצמם או חוסר רצון להתמודד אתם מביאה לתפיחה מיותרת של החוב. טיפול בחוב והסדרתו בעודו קטן תחסוך עלויות ריבית מיותרות שרק יקשו על הסדרת החוב בעתיד.

ומה אבי חובות בהוצאה אפוא, פליטת נא, וחוב ללוק אפוא?

חובות אלה הם חובות לכל דבר וכמובן שיש להתייחס אליהם. אלא שבשל מורכבותם הרבה ומשום ההשלכה הרחבה שלהם, יש לטפל בהם באופן מיוחד באמצעות הדרכה וייעוץ אישי מאנשי מקצוע בתחום ולא נעסוק בהם במסגרת המדריך הנוכחי. רק נוסיף ונציין את ההכרח שיש להימנע בכל מחיר מלקיחת הלוואות בשוק האפור, הלוואות אלו הן מחוץ לתחום.

מטרת מדריך זה לסייע ככל האפשר מלדרדר את החובות לחובות משפטיות כמו הוצל"פ ופשיטת רגל, מתוך ידיעה ברורה שהטיפול בחוב טרם הפיכתו לחוב משפטי בדרך כלל פשוט יותר ובעיקר זול יותר.

לנוחותך - ריכזנו עבורך רשימת חובות טיפוסית:

- הלוואות מהבנק
- משיכת יתר (מינוס או אוברדראפט)
- כרטיסי אשראי
- הלוואות דרך המשכורת
- הלוואות מהעבודה
- הלוואות מקרן השתלמות
- מכולת
- גמ"חים
- רופא שיניים
- משפחה וחברים
- פיגורים בתשלומי משכנתא
- אנשים פרטיים
- צ'קים שלא נפרעו
- שכר דירה
- מס הכנסה, מע"מ, ביטוח לאומי
- רשות השידור
- ארנונה
- חשמל
- טלפון
- נייד
- שכר לימוד

מה למדנו בפרק הזה? חיים ללא חובות מתחילים בידי צב צל קיומם ובאחריות אליהם

דע את חובותיך!

כעת אתה יודע לזהות מהם החובות שלך. זה מצוין, אבל לא מספיק. השלב הבא לצורך הטיפול בחובות הוא מיפוי מדויק שלהם.

אז איך ממפים חובות?

המיפוי נעשה באמצעות רישום כל החובות שלך בטבלה מסודרת כדוגמת זו (רשמנו שני חובות לדוגמה):

שם הנושה	סכום החוב (או היתרה לסילוק)	תאריך יצירת החוב	אחוז הריבית המשולם על החוב	מספר התשלומים שנותרו לשלם	סכום ההחזר החודשי	הערות
"מישולבים"	14,900	6/2013	2.05%	16	900	מהעבודה של יוסי
בנק לאומי	13,000	4/12/2013	9.05%			עד 5,000, מסגרת 5.55% ריבית. 20,000 אשראי

שים לב! החובות נחלקים לשני סוגים עיקריים:

- חובות מוסדרים** - חובות שבהם הגעת להסדר עם הנושה או המלווה ואתה משלם בגינם החזר חודשי קבוע או חד-פעמי, למשל הלוואות מבנקים או תשלומים בכרטיס אשראי.
- חובות שאינם מוסדרים** - חובות שלא קבעת מועד לתשלום בתיאום עם הנושה או המלווה. למשל חוב למכולת, פיגור בתשלומי ארנונה, צ'ק שחזר או משיכת יתר בבנק. כדאי למלא בטבלה את כל החובות המוסדרים, ולאחריהם את החובות שאינם מוסדרים.

חוקר בין סוגי חובות

כאן גם אלווא את המלכתיא בטבלת החובות?

לא. אמנם המשכנתא היא חוב אבל לצורך מיפוי החובות בטבלת החובות לא נחשיב אותה כחוב אלא כהוצאת דיור שוטפת, בדיוק כמו הוצאה עבור שכר דירה. הוצאות כאלה אנו רושמים בטבלה נפרדת. רק אם יש לך פיגור בתשלומי המשכנתא, נתייחס לפיגור כאל חוב.

כנתי את הטבלה. ומה צוליו?

לפני שנמשיך, נעשה הפסקה קצרה וננסה להבין כיצד נוצרו החובות?

אבל ומה זה מלכתיא ביצמ?

כי ללא ההבנה הזאת אין טעם לטפל בחובות. נסביר:

סוג אחד של חובות הם חובות שנוצרו עקב נסיבות חיים צפויות או בלתי צפויות, שלא היית ערוך להן מראש, כגון פיטורין או מחלה לא עלינו, וגם חתונה של הבת או בר-המצווה של הבן. סוג נוסף של חובות הם חובות שנוצרו עקב התנהלות שוטפת לקויה שבה הוצאת יותר ממה שהכנסת. אנחנו מניחים שלאנשים יש חובות משני הסוגים, אלא שבחובות מן הסוג השני, חשוב להבין שלפני שרצים להסדיר את חובות העבר, יש לשנות את אורח החיים בהווה כדי להבטיח שההכנסות שלנו יעלו על ההוצאות שלנו, אחרת שוב יתחילו החובות להיערם. הרי גם אם נסדיר את כל חובות העבר, אך במקביל נזניח את ההתנהלות השוטפת, שהיא הבעיה האמתית, מיד יוצו להם חובות חדשים, שהם רק הסימפטום.

חשוב מאוד להבין: המענה הראשוני לחובות יהיה אי יצירת חוב חדש. כל זאת יכול להיעשות רק על ידי הפנמה מהן הסיבות שגרמו ליצירת החוב וכך להימנע מהן ומהישנותן.

מקור החובות

בידיעה המדויקת מופק החובות ומפיק 133 צולף אנו סדרי בראל וביצקות כק גם ככיס

מה למדנו בפרק הזה?

תיעדוף החובות

זהו. הגיעה העת להכין תכנית להסדר החובות. אם יש לך מספר חובות לנושים שונים, אזי הצעד הראשון בתכנית כזו הוא להגדיר סדר עדיפות לטיפול בחובות.

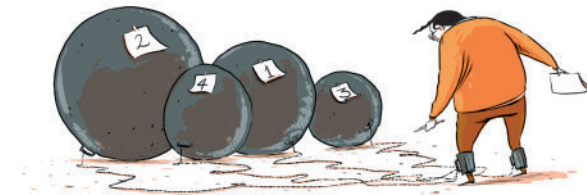
שמעון פאיון. אבל אפי מה אני קובץ סדרי עדיפויות?

מספר שיקולים עשויים להנחות אותך בקביעת סדרי העדיפויות. בראש וראשונה בחן את **גובה ההחזר החודשי ביחס לסכום ההלוואה שנתור לשלם**. נתון זה יעזור לך להבין אילו הלוואות מקשות עליך יותר לעמוד בהחזר החודשי ושייתכן שכדאי למחזרן. לשם כך עליך לבחון מהו היחס בין סכום ההחזר החודשי לסכום ההלוואה. היחס הזה (באחוזים) מבטא עד כמה ההלוואה מעמיסה עליך. ככל שההלוואה מעמיסה יותר, כך יש משקל רב יותר לתת לה סדר עדיפות גבוה בטיפול.

צומח בחוב

אם הפנמי אמרתי. נניח שיש לי חובות: אחד בסך 5,000 ₪ לחברת כרטיסי האשראי, אלא ריבית ובהתאם חודשי 1,000 ₪. ופנמי בסך 45,000 ₪ ריבית 8% ובהתאם חודשי 1,000 ₪. איך אני מחליט את הפנמי של כל אחת מהן. כך לאדע במה אטפל קודם?

דוגמא טובה. בוא ונראה. בהלוואה הראשונה העומס הוא $20\% = 1000/5000$, ובהלוואה השנייה העומס הוא $2.2\% = 1000/45000$. בקירוב. אתה רואה בבירור שהעומס של ההלוואה הראשונה גדול מזו של השנייה, ולכן משיקולי עומס, הטיפול בהלוואה הראשונה הוא בסדר עדיפות גבוה יותר.

צ'ליו הפנמי.

פדואמא בהחלט צריכה.

אבל אתם מתעלמים אמרתי מהריבית. הפנמי היא ריבית גבוהה (8%), ביצע להראשונה היא בלי ריבית כאלו. האם אין צד מיוחד להפנמי הפנמי פחות כדאית ודווקא היא צריכה להיות בסדר עדיפות גבוה אטפלו?

ליקויים נוספים

אכן, **גובה הריבית** הוא שיקול נוסף, וגם אותו צריך לקחת בחשבון בבניית התעדוף. ככל שהריבית גבוהה ההחזר על החוב כולו יהיה גבוה יותר ולכן לרוב נרצה לתת עדיפות לטיפול בחובות עם הריבית הגבוהה יותר. יחד עם זאת, לגובה הריבית נתייחס תמיד כגורם שני בחשיבותו בתהליך הסדרת החובות. **גורם ראשון בחשיבותו הוא גובה ההחזר החודשי והעומס שהוא יוצר.**

אוקיי. אז אני כבר נאלץ לתעדף את החובות שלי. קודם אבדן מן הפנמי הפנמי הפנמי שלי ביומי, ורק בחובות עם צומח דומה, אקבץ את סדרי העדיפויות אפי גובה ריבית בסך הכל צד די פלט.

רגע, רגע. זה לא הכול. איך תחשב את העומס של החובות שאינם בהסדר? וחץ מזה, לא הכול מתמטיקה. יש שיקולים נוספים שצריך לקחת בחשבון. למשל, האם יש ערבים להלוואה? כשיש

ערבים - מחד זה יכול להוות שיקול לעדיפות גבוהה, כדי שלא יגיעו אל הערבים לגבייה. מאידך, ייתכן מצב שדווקא הערבים יכולים להיות הגורם לפתרון. כלומר, הם יישאו בתשלום החוב במקומך, ואילו אתה תחזיר את המגיע להם בהחזרים המתאימים ליכולתך. כמובן שההחלטה באיזו גישה לנקוט תלויה בשאלה מי הם הערבים ומה טיב היחסים אתם. בכל מקרה, כל גישה שתנקוט חייבת להיות בתיאום מלא עם הערבים.

בנוסף, לגבי כל חוב, שאל את עצמך **מהן ההשלכות של דחיית תשלום?** מה יקרה אם לא תעמוד בתשלום ויווצרו פיגורים בהחזר החוב? בחובות למשפחה או לחברים יכולה להיות קשת רחבה של השלכות החל ממצב נוח של הסכמה והבנה, דרך אי-נעימויות, ועד מצב של "מלחמת עולם". יש לקחת בחשבון גם **סנקציות** העלולות להיות מופעלות במקרה של פיגור בתשלום החוב. סוג הסנקציות ועוצמתן ישפיעו על תעדוף החובות. כך למשל פיגור בפירעון חובות לעירייה יכול להגיע לעיקול, ואי תשלום חוב לרשויות (כמו מע"מ) אף נחשב לעבירה פלילית.

כדאי לדעת! יש גם לקחת בחשבון אילו מהחובות נמצאים בסיכון גבוה להגיע להליכים משפטיים, אם לא יופלו בעדיפות גבוהה. כפי שנכתב, ככלל, הטיפול בחובות משפטיים קשה ויקר יותר.

זאת ועוד. לעתים, כחלק מפתרון החובות יהיה עליך לקחת הלוואות חדשות ולהשתמש בהן כדי לפרוע חובות קיימים. סמן לעצמך מי מבין הנושים הקיימים היום עשוי להיות מקור להלוואות חדשות, ולתת לזה משקל בסדרי העדיפויות לטיפול. כך תדאג לשימור מקורות אפשריים לקבלת כספים נוספים. אם למשל אתה שוקל לקחת משכנתא נוספת מבנק המשכנתאות, כדאי מאוד שתעמוד בתשלומי המשכנתא הנוכחית. אם תפגר בתשלומי המשכנתא הנוכחית, איזו סיבה יש לבנק המשכנתאות לתת לך משכנתא נוספת? דע לך כי די בפיגור בהחזר אחד וכבר סביר להניח שבקשתך למשכנתא נוספת תידחה. בקיצור, אתה רואה שיש כאן מערך שיקולים די מורכב. אבל אסור בגלל זה לדלג על שלב תעדוף החובות. חשוב מאוד שכל השיקולים האלו יהיו מונחים לפניך בהחלטה על סדרי העדיפויות לטיפול.

אין בעיה. פלמכנצתי. ברור לי שאני לא יכול להתמודד בהתאם צד כל החובות ולכן אני חייב לקבוצ סדרי עדיפויות. אבל מאיפה יפיע לי בסך כדי להתחיל לחשב את החובות לבדיקות גבוהה? ומה יקרה אם אלו לבדיקות נמוכה?

משאלתך ניכר שאתה ממש בכיוון הנכון. אתה צודק לחלוטין. תכנית לחיסול החובות דורשת כסף. בדרך כלל הכסף הזה הוא שילוב של סכומים גדולים הנדרשים בבת אחת, וסכומים קטנים יותר לתשלומים חודשיים. על הסכומים הגדולים נדבר בהמשך. כעת בוא נעסוק בסכומים הקטנים, אותם אנחנו מכנים "כושר החזר חודשי". ולגבי החובות שבעדיפות נמוכה - אל דאגה, גם אליהם נגיע. המטרה שלנו היא שתהיה לך תכנית לפתרון כל החובות. אבל בוא נלך צעד צעד.

תעדוף החובות מסייע לנו לפרוץ את החובות בצורה פנימית ופונקציונלית

מה למדנו בפרק הזה?

כושר החזר חודשי

על מנת להבטיח שמאמציך לפתרון החובות לא יהיו לשווא, הכרחי שתהיה במצב של איזון תקציבי. כלומר, הכרחי שיהיו לך יותר הכנסות מהוצאות שוטפות. בדוק את עצמך באופן הבא: הנח לרגע שאין לך חובות כלל (זה אפשרי), וחשב את גובה ההוצאות שלך בחודש ממוצע אל מול ההכנסות בחודש ממוצע. אם ההכנסות גדולות על ההוצאות, יש לך יתרה חיובית שתוכלו להיעזר בה בפתרון החובות. במילים אחרות - יש לך כושר החזר חודשי. **כושר החזר החודשי הינו סכום הכסף הפנוי בכל חודש להחזר החובות** (אלו הנמצאים בהסדר חודשי). אבל אם לעומת זאת, תמצא שההוצאות גדולות מההכנסות, אתה חייב ליצור כושר החזר חודשי לפני שתטפל בחובות. אם לא תעשה כך, כל טיפול בחובות יהיה זמני ולמראית עין בלבד. יתרה מזו מדי חודש בחודשו סך החובות ילך ויגדל, תיאלץ לקחת הלוואות נוספות ובסופו של דבר יהיה לך קשה יותר לטפל בחובות בהמשך.

איזון תקציבי

בסדר. נראה לי לילי כי כולר החזר של 400 ל"ג בלויק. איך אני יכול לברר אם זה נכון?

כדי לדעת באמת מה כושר החזר שלך היום, אתה חייב לעשות חישוב מדויק של כל ההכנסות וההוצאות השוטפות שלך במשך ששת החודשים האחרונים לפחות. תוכל לאסוף נתונים מתוך דפי התנועות בבנק ובחברות כרטיסי האשראי, מתלושי המשכורת ומשוברי התשלום של ספקי שירותים (חברת חשמל, ערייה, טלפון ואמצעי תקשורת, גז וכדומה). בנוסף יהיה עליך ועל בני משפחתך לנסות לשחזר אילו הוצאות והכנסות אחרות שאינן מתועדות, היו לך בחודש - חודשיים האחרונים. תוכל לקבל מ"פעמונים" דף המפרט את סעיפי ההוצאות וההכנסות השונים, ולמלא בכל סעיף את הסכום הממוצע לחודש, בהתאם לנתונים שאספת.

למזל
הספר בין
הכנסות
לחובות

לטופס הוצאות והכנסות
כנסו לקישור:
paamonim.org/hoveret
הפרש בין סך ההכנסות לסך
ההוצאות, ישקף לך את כושר
החזר הנוכחי.

באחלבה לנייה, מה זה יוצא? היוזא אני צקוק איזר מ-3,000 ל"ג בחודש לכהזר חובות וברור
לכולר ככהזר ל"ג, אץ אמ הוא יוזר מ-400 ל"ג, לא מתקרב ל"ג. מה אפשר ל"לות?

לא שקל חלילה
לכהזר חובות

אפשר לעשות הרבה. על זה בדיוק אנחנו הולכים לדבר. הדבר הראשון שאפשר לעשות הוא להגדיל את כושר החזר. ככל שכושר החזר שלך יהיה גדול יותר, כך תוכל לחסל את החובות מהר יותר. לכן חשוב שתגיע לכושר החזר חודשי גדול ככל שתוכל. לשם כך בדוק ומצא איך תוכל לצמצם בהוצאות או להגדיל את ההכנסות. עבור על כל סעיף וסעיף מתוך רשימת סעיפי ההוצאות ובחן עד כמה הוא הכרחי בכלל, ועד כמה מוצדקים הסכומים שאתה מוציא עליו בפרט. באופן דומה, עבור על כל אחד מסעיפי ההכנסות וחשוב כיצד ניתן להגדיל בו את גובה ההכנסה.

איך אדע כיצד לזמזמ הוצאה ולברר ל"ג הכנסה?

תוכל לקבל מארגון פעמונים חוברת טיפים לצרכנות נבונה שתסייע לך בצמצום ההוצאות וכן רשימת רעיונות להגדלת הכנסה.

לחוברת טיפים ולרעיונות להגדלת הכנסה, כנסו לקישור: paamonim.org/hoveret
עליך לדעת שיצירת כושר החזר החודשי או הגדלתו מצריכה מאמץ והתגייסות של כל בני המשפחה, אבל זהו מאמץ משתלם. הוא מקדם אותך למטרה - חיים ללא חובות! זכור גם כי הפעילויות המאומצות שתדרש לעשות, הן בהגדלת ההכנסות והן ב"הידוק החגורה", הן זמניות עד לשלב סיום החובות. חשוב לזכור זאת ברגעים הקשים שבדרך.
ועוד משהו - לא כל ההלוואות מסתיימות באותו זמן. לחלקן נותרו מספר תשלומים בודדים ולחלקן יותר. מיד עם סיום החזרים על ההלוואה שנגמרת ראשונה, תוכל להתמודד טוב יותר עם ההלוואות הנותרות בעזרת כושר החזר החודשי שלך.

מיוזר.

אבל מ"ד ל"ג, ברר אמיתי ל"ג אני צקוק איזר מ-3,000 ל"ג בחודש לכהזר חובות ואץ אחרי
כ"ד ל"ג כולר ככהזר, אין סיכוי ל"ג ל"ג. אץ מה יוזר אפשר ל"לות?

מה למדנו בפרק הזה?
פ"ס"א חובות אמ"ל בהת"ל"ת ב"ל"ת נ"כ"נ
ו"ב"ר"ת י"ז"ל"ל הפ"ס"ת א" הוצ"ת

תכנון הסדרי החובות

אם כמו שאתה מתאר, כושר ההחזר החודשי עדיין נמוך מגובה החזר החובות החודשי, יהיה עליך לפעול לשינוי מצבת החובות, כדי להתאים את ההחזר החודשי לכושר ההחזר. כעת נציע לך מספר דרכים לתכנן את הסדר החובות. הדרכים אינן מתאימות לכל משפחה ולכל הסדר חוב. בדרך כלל קיים צורך לשלב מספר דרכים ביחד ולצערנו ישנם מצבים שכל הדרכים חוסמות אותנו ויש צורך לבקש סעד משפטי בהליכים משפטיים. זוכר שהסברנו קודם, שבתכנית להסדר החובות יש צורך בסכומי כסף גדולים בבת אחת? הנה, זה המקום להשתמש בהם. אחת הפעולות הראשונות כדי להתאים את גובה ההחזר החודשי לכושר ההחזר, היא שימוש בכספים אלו. סכומי כסף גדולים יכולים להוריד משמעותית את יתרת החוב, ובכך לקצר מאוד את הזמן עד לחיסול החוב. יתרה מכך, לאחר הורדה משמעותית של יתרת החוב, ההחזר החודשי עבור החוב שנותר, יהיה קטן יותר.

כרוך בסכומי כסף גדולים

כנתי רלימה אל מיסוי הכספים. יש צורך דווקא לאתר כספים נוספים לברלוני?

בהחלט. לאחר מיפוי הכספים, ערוך מיפוי של נכסים שווים כסף העומדים לרשותך, שניתן "לתרגם" אותם לכסף. למשל תכשיטי זהב שאינם בשימוש, רכב או דירה. שאל את עצמך האם אתה יכול להסתדר עם רכב אחד במקום שניים, או בכלל בלי רכב, או עם רכב זול משמעותית מזה שאתם מחזיקים היום (האם עשית חישוב כמה עולה לכם להחזיק רכב? כולל דלק, חניה, ביטוח, סטט, טיפולים, תיקונים?). באופן דומה שאל את עצמך האם אתה יכול להשכיר חלק מהדירה, או למכור אותה ולקנות דירה קטנה וזולה יותר מזו שברשותך היום, או אפילו למכור את הדירה ולעבור לגור בשכירות. אנחנו יודעים. אלו צעדים לא פשוטים כלל ועיקר, והלב נחמץ. יחד עם זאת לפעמים אין ברירה אלא לעשותם. זכור תמיד שאם לא תעמוד בהחזרי החובות, תביעה עלולה להביא לעיקול הנכסים שלך כולל הרכב והדירה, ואם רשות האכיפה והגבייה תמכור את הנכסים שלך זה גם מאוד לא נעים וגם ככל הנראה יימכר במחיר טוב פחות ממה שאתה היית יכול להשיג בעצמך. תמיד כדאי להקדים תרופה למכה, במיוחד בנושאים אלו.

דרכים נוספות למכור כסף

צה טוב עבור מי שיש לו כסף. אבל מאיפה אובא אני לאיים סכומי כסף גדולים? אין לי שום חסכונות (חוץ מהחיסכון לילדים לבו איני נמצא). אפחות צה יריבה ארבע חמני בליגדלו). אצ לא אילו סכומי כסף גדולים אתם מקבילים? מה, אתם רוצים ללוב אקח צוד פלוואות? איך צה יצרו? ומי בכלל יריבה מוכן לפרוות? אי צליו?

אריב, אפלי אמצא סכומים

נחמץ אי כנן טנה ריצונות טובים לאני בהחלט מתכוון לבדוק. באם יש דרכים אחרות לאני יכול אפילו בק מביא למכור נכסים?

בהחלט. פעולות קלאסיות להתאמת גובה ההחזר החודשי לכושר ההחזר הן מחזור הלוואות או איחודן, ופריסת התשלומים בהחזר חודשי נמוך יותר. פעולות אלו נעשות תוך כדי ניהול מו"מ עם הנושה (בהמשך יוקדש פרק לנושא). כך למשל, אם כושר ההחזר החודשי שלך הוא 800 ₪, ויש לך חוב שנותרו בו 30 תשלומים בסכום 1,500 ₪ כל אחד (סה"כ 45,000), תרצה אולי להחליפו בחוב של 60 תשלומים בסך 770 ₪ כל אחד, כדי להתאים את ההחזר החודשי לכושר ההחזר שלך. זוהי דוגמה של מחזור חוב, כלומר, סילוק ההלוואה הנוכחית בבת אחת, ולקחת הלוואה חדשה בפריסה חדשה שאתה יכול לעמוד בה. שים לב! ייתכן, שעל פי תנאי ההלוואה, יהיה עליך לשלם עמלת פירעון מוקדם על סילוק ההלוואה הנוכחית בבת אחת. יש לברר זאת מראש ולבדוק

בדיקת הסדרים נוספים

יפה שאלת. זוהי באמת אחת המשוכות שרבים מתקשים לעבור, אף על פי שבהרבה מקרים זה אפשרי גם אפשרי. חשוב שתדע שישנם מקורות רבים ומגוונים לסכומי הכסף האלו, אף שכרגע אולי אינך מודע אליהם. בוא נתחיל מהמעגל הפנימי ביותר: כספים שיש לכם עצמכם, לך ולאשתך - ומשם נתרחב למעגלים נוספים. אנו מציעים לערוך רשימה של כל הכספים הנוכחיים (נזילים) והעתידיים העומדים לרשותכם. אנו יודעים שפעמים רבות אנשים מגלים כספים שלא ידעו עליהם או שכחו מקיומם. הרשימה צריכה לכלול הכול. לא רק חסכונות שאתה מפריש עבורם כל חודש, כדוגמת החיסכון לילדים. אלא גם כאלו ששורדים לך ישירות מהמשכורת, וכאלו שגם המעביד מפריש עבורך. ברשימה הזו יהיו תכניות חיסכון שונות, קרנות השתלמות, קופות גמל ותיקות, ימי חופשה שאתה זכאי לפדות בכסף (כשרלוונטי) ועוד. תוכל גם להיעזר במנוע האיתור של משרד האוצר: itur.mof.gov.il כדי לאתר חשבונות לא פעילים של קופות גמל או קרנות השתלמות השייכים לך או לקרוב שנפטרו. בכספים הנזילים שברשימה, תוכל להשתמש מיד לטיפול בחובות. בכספים העתידיים תוכל להשתמש לקבלת הלוואת גישור כנגדם. הלוואת גישור כשמה כן היא: לאורך כל "הגשר" קרי, משך תקופה מסוימת, אין צורך לשלם החזרים חודשיים (אלא את הריבית בלבד), כך שההלוואה תפרע במלואה רק כשהכסף יהיה נזיל. בקשר לחיסכון לילדים - אנו מציעים לעשות חשבון כמה אתה מרוויח עליו לעומת כמה אתה משלם על החובות. קרוב לוודאי שתמצא ששכרך יוצא בהפסדך, ונכון יותר עבורך להשתמש בכספי החיסכון לסגירת החובות. אבל, כמו שהזכרנו קודם - יהיה נכון לנקוט בצעדים מסוג זה, רק בתנאי שכבר יש לך כושר החזר חודשי כלשהו. אחרת אתה עלול לצאת קרח מכאן ומכאן - גם ללא חיסכון לילדים וגם ללא שיפור (ואולי אפילו הרעה) בחובות. כשירווח לך תוכל כמובן לשוב ולחסוך ובסכומים גדולים יותר, הכוללים את סכום תשלומי החוב.

*אני קצת מבולבל. אהם מציעים אותי לקחת הלוואות נוספות? זה מה שצילתי קודם. לקחתי
 עוד הלוואה ועוד הלוואה, ורק לקחתי יותר ויותר הלוואה. מה הפהלא?*

אנחנו שמחים מאוד שאתה נבהל מלקיחת הלוואות נוספות. זה מלמד על הרצינות והנחישות שלך לפתור הפעם אחת ולתמיד את בעיית החובות. יש הבדל גדול בין ההלוואות שלקחת בעבר לבין ההלוואות שאנחנו מדברים עליהן כעת. בעבר, כל הלוואה שלקחת, הגדילה את סך החובות שלך ואילו כאן אנחנו מדברים על החלפה של חוב בחוב אחר **מבלי להגדיל את סך החובות**, ובאופן שיהיה בתנאים טובים יותר עבורך כך שתוכל לעמוד בהחזרים. חשוב להבין: בעבר, ההלוואות שלקחת היו גם לכיסוי צריכה שוטפת, ואילו כאן אנחנו מדברים על הלוואות שימששו אך ורק לטיפול והסדרת חובות.

ומה צוללים אם לא אחרי כל זה, צדין אין די כסף כדי להחזיר את כל החובות?

זוכר שבתעודת החובות דיברנו על חובות בעדיפות נמוכה? זה המקום להגיע עם הנושים של חובות אלו להסכמה על דחייה של מועד ההחזר עד שיתאפשר, או על הקפאת תשלומים זמנית ועד אז לשלם עבור הריבית בלבד.

אם החובות גדולים מאוד לעומת היכולת להחזיר, ולמרות כל הכיוונים והדרכים שהצענו עד כה, עדיין אין סיכוי להצליח לשלם את החובות, צריך לזכור שישנו מוצא אחרון השמור למקרים כאלו. יש אפשרות של אפיק משפטי - חקירת יכולת, איחוד תיקים, מעמד של "חייב מוגבל באמצעים" ופשיטת רגל. חשוב להדגיש שאפיקים אלו הם מוצא אחרון בלבד והם יכולים להתקיים רק אם גביית החובות נעשתה בפנייה להליכים משפטיים מצד הנושים. כמו כן אם צריך להשתמש באפיק המשפטי, חובה להתייעץ קודם עם אנשי מקצוע בתחום. נחזור ונדגיש שהמטרה של מדריך זה לסייע בידי המשפחות להימנע מלהגיע למציאות זאת.

האם המחזור בתוספת עמלת הפירעון המוקדם, הוא עדיין כדאי. פעולה נוספת שתוכל לנקוט היא **משא-ומתן עם הנושים** במטרה להגיע לפריסה חדשה של החוב הקיים ללא מחזור, או לדחיית התשלומים באופן שיתאים לכושר ההחזר שלך. פעילות זאת מומלצת במקרים שבעתיד אכן יגדל כוח ההחזר החדשי, וזאת בעקבות סיום תשלומים עבור חוב אחר, הגדלת הכנסה, צמצום בהוצאות וכד'. במקרים אלו הבקשה שלך מאת הנושה היא להקפיד לתקופה את התשלומים השוטפים (רק עבור הקרן). בדרך כלל אי אפשר להקפיד את תשלום הריבית). כך אתה מקטין את התשלום החדשי ומשלם את החובות בזה אחר זה. במקרים מסוימים, המשתנים מעת לעת, וצריכים להיבדק כל מקרה לגופו - יש אפשרות לקבל משכנתא לכל מטרה (הלוואה לא לרכישת בית). בהלוואה זו ממשכנים את הבית לטובת הלוואה שבדרך כלל היא הלוואה לטווח רחוק. הלוואות אלו ניתנות בבנק למשכנתאות וצריכות לעמוד במספר קריטריונים, שהבסיסי שבהם הוא שהבית אינו משועבד להלוואה קודמת. בכסף הניתן בהלוואה זו אפשר להסדיר חובות רבים ובדרך זו לנקז את רוב החובות למקור חוב אחד. מניסיון רב שנים אנחנו יכולים להגיד שבהרבה מקרים כדי למתן את דרישות הנושה ולהגיע להסדר חוב נוח, יש צורך בהמצאת סכומים גדולים בבת אחת. נושה שרואה דרך לקבל באופן מיידי חלק גדול מהחוב, פעמים רבות יהיה מוכן להגיע להסדר תשלומים נוח, למחול על קנסות למיניהם ואף לתת הנחות מפליגות על חלק מהחוב (עובדה זו נכונה לכל סוגי הנושים, כולל בנקים). נדגיש מיד: **לעולם אל תתחייב להסדר שאינך יודע מניין תגייס את הכסף עבורו**. גם אם ההסדר נראה מפתה מאוד, גם אם מוכנים למחול לך על עשרות אחוזים מהחוב - אבל אינך יודע מהיכן תשלם את יתרת החוב - אל תסכים להסדר כזה. אם תעשה כך, זה יהיה לך לרועץ בהמשך, כאשר שוב לא תעמוד בהסדר החדש.

*פציתם קודם מצאיתם נוספים רחבים יותר מהם אובד אולי לאיים כספים. תכלו לרת
 דואלאות?*

*הלוואות
 לחוסכות*

ודאי. אחרי שמיצית את הכספים שלך, המעגל הבא הוא **משפחה וחברים**. לפי טיב היחסים שלך אִתָּם, ולפי יכולותיהם הכספיות, ייתכן שתוכל להיעזר בהם בגיוס כספים להסדרת החובות. העזרה יכולה להיות כך שהם ילוו לך סכום גדול אחד, או לחילופין סכומים קטנים בכל חודש ואתה תחזירו את ההלוואה בתשלומים לפי יכולתך. אפשרות נוספת היא מתנה או מענק שיתנו לך כדי לסייע לך לצאת מהחובות.

המעגל הבא הוא גיוס הלוואה או מענק **מהמעביד**. ומעגל נוסף הוא **קרנות וגופי צדקה** (גמ"חים) שנותנים הלוואות ללא ריבית בתנאים נוחים עבור מי שעומד בקריטריונים שלהם.

מה למדנו בפרק הזה? *יש דרכים מאוננות להסדר חובות צריך להכיר את האטריות
 ולהחזיר הדריב המתאימה אליהם.*

לסיכום

לאחר שנים רבות של מפגשים עם אלפי משפחות, ששאלו גם הן כיצד מנהלים את כלכלת משק הבית בצורה נכונה, אנו בארגון פעמונים יודעים להגיד בוודאות: **המינוס והחובות אינם גזירת גורל ובהחלט אפשר לבטלם.** אם תפעל לפי המוצע במדריך זה, לא רק שתוכל לחסל את החובות, אלא גם תוכל להתחיל לחסוך לטובת מטרת החשונות לך ולבני משפחתך.

לשאלות ולעזרה נוספת,
תוכל לפנות אלינו בכתובת: consulting@paamonim.org
ונשמח לסייע לך ככל שנוכל.

חפש אותנו:

 | www.paamonim.org

ברוכים 'חיים בלי חובות'
ארגון פעמונים

מה לקחנו אתנו
מהחובות הזו?

- חובות צריכה נאלץ. אי אפשר לברוח מהם.
- לא נכנסים לחובות חדשים ונזכרים את תפישות הקיימים.
- טיפול בחובות בא מתק ראיה כאלה של כאלה המלסחה ויזכר מתק איזון בין הוצאות להכנסות.
- בלפולאים מתק אחריות ולקישות בכלא המלסחתי ניתן אבות אמון עם פולטים ובכ אסייץ בהחזר החובות בקיימים.

שיתוף הנושים ובניית אמון

זהו. עבודת ההכנה הושלמה. נותר רק לפנות לנושים בבקשה להסדיר את החוב ולברך על המוגמר. רגע לפני הצעד הגורלי חשוב להבין שללא שיקום האמון בינך ובין הנושים, ההגעה להסדר תהיה קשה עד בלתי אפשרית. זה גם המקום להזכיר שחובה עליך להתאמץ מאוד מראש, ולמנוע עד כמה שניתן מצב של התדרדרות האמון עד לאיבודו המוחלט. גם אם נוצר חוב כתוצאה מפיגורים, עשה מאמצים גדולים להמשיך ולשלם את השוטף, כדי להקל על שיקום יחסי האמון בהמשך.

אם כצד מלקחים את האמון?

נקודת המוצא היא שהנושה אינו אויב, לכן חשוב לעבוד מול הנושים בשיתוף ובשקיפות. שתף את הנושים במצבך הכלכלי ובמצוקתך, ספר להם כיצד נקלעת לחובות ועל השינוי המבורך שהחלטת לעשות, ספק להם מידע לגבי כמות הנושים שלך והיקף החובות, חשוף בפניהם את תכנית השיקום הכלכלי שאתה מתכנן, הצג בפניהם את יכולת ההחזר הנוכחית שלך ושינויים שעתידיים להתרחש בקרוב אשר ישפרו את יכולת ההחזר, הדגש בפניהם שוב ושוב שאתה מעוניין לפרוע את החוב אבל זקוק לשיתוף פעולה מצדם כדי להצליח.

אם מה יוצא לי מהם?

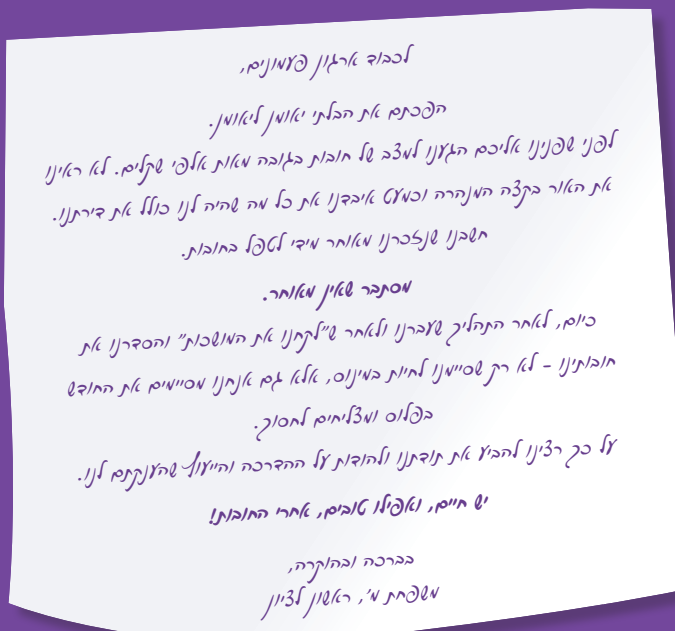
אחד הדברים שגורמים לנושים להשתמש באמצעי גבייה תקיפים היא חוסר הודאות שכספם יושב. הצגת התמונה המלאה לגבי כמות הנושים ומצבת החובות כמו גם יכולת ההחזר שלך תאלץ את הנושים להבין שכדאי להם להתגמש ולהגיע להסדרים המותאמים ליכולתך. חשיפת העובדה שבעתיד הקרוב יחול שיפור משמעותי ביכולת ההחזר שלך, עקב גידול בהכנסה למשל, תתמרץ את הנושים להמתין עם גביית החוב כדי לאפשר לך זמן להתארגנות. לפעמים מעורבות הנושים בנעשה תיצור הזדהות במצבך בייחוד אם הסיבה ליצירת החובות לא הייתה בשליטתך, ותיתן להם תחושה שאתה באמת מעוניין לפרוע את החוב. תחושות אלה יגבירו את רצונם לבוא לקראתך.

ומה עוד חשוב לדעת?

כדי שלא לחבל שוב באמון העדין של הנושים בך, חשוב שתגיע עם כלל הנושים להסדרים המותאמים ליכולת ההחזר שלך ולאחר שאתה בטוח ביכולתך לעמוד בהם. להשגת תוצאות מיטביות במשא ומתן עם הנושים חשוב שתנהל אותו מול האדם הנכון. כלומר, האדם המשפיע. לדוגמה, מנהלת סניף הבנק ולא הפקיד. אם אתה מכיר אנשים בעמדות מפתח אצל הנושה זה הזמן להיעזר בהם.

שים לב! חובות של נושה שיש בגינם בטוחות כגון ערבים או משכונות יצריכו גישה שונה בניהול המשא ומתן כדי שלא לגרום למימוש הבטוחות או להקצנת עמדת הנושה. גם חובות לרשויות השונות כגון מע"מ ומס הכנסה מצריכות אופן טיפול אחר נוכח הרגישות הכרוכה בהם.

חייב יקר! אתה חייב את זה לעצמך. אתה חייב למשפחה.

אם גם לך יש חובות, קטנים או גדולים, זה הזמן לצאת מהם. אפשר לחיות ללא חובות, ולחיות טוב.
בחובת זו נצעד צעדים מדויקים ובטוחים בדרך לחיים בלי חובות,
נלמד על האפשרויות העומדות בפנינו וניקח איתנו טיפים שילוו אותנו לכל החיים.
אז, חיים ללא חובות - מתחילים מעכשיו.

קריאה נעימה ומיוחדת

ארגון פעמונים

פעמונים

מגלים אחריות

ארגון פעמונים שואף למציאות חיים שבה המשפחות מנהלות חיים כלכליים מאוזנים ואחראיים בדרך ישרה,
מציאות שתייע לבניית חוסן כלכלי וחברתי כללי.

פעמונים ארגון חסד (ע"ר) 58-039-270-2

אורלוב 77 פתח תקווה 49342 טלפון: 03-9127100 פקס: 03-9127101

טלפון לתרומות: 1-800-35-10-12 התרומות מוכרות לצרכי מס הכנסה לפי סעיף 46

info@paamonim.org www.paamonim.org